

Prof. dr hab. Michał Bronikowski,  
Zakład Dydaktyki Aktywności Fizycznej  
AWF Poznań

**Recenzja pracy doktorskiej mgra Marka Piotra**  
**pt. Kompetencje i kwalifikacje zawodowe trenerów reprezentacji**  
**Polski w olimpijskich i paraolimpijskich dyscyplinach sportu**

**Charakterystyka ogólna pracy**

Praca doktorska przedstawiona przez Doktoranta na 256 stronach maszynopisu ma prawidłowy układ struktury. Proporcje rozdziałów są zachowane (choć osobiście inaczej ułożyłbym ich kolejność), poprawne są założenia metodologiczne pracy w tym dobór metod, technik i narzędzi badawczych, a opis przebiegu procedury badawczej jest wystarczający do wyciągnięcia wniosków. Piśmiennictwo, dość obszerne, zawiera zarówno polsko- jak i anglojęzyczne pozycje z najnowszych doniesień naukowych, które są powiązane z jasno przedstawionymi konstruktami teoretycznymi, co świadczy o dobrym rozeznaniu przez Doktoranta tematyki badań, w której próbował osadzić swój problem badawczy. Widać też, że autor pracy rozumie społeczną powagę problemu, jakim jest jakość sportu olimpijskiego (w tym paraolimpijskiego), gdy odnosi się do tego we wstępnej części pracy. Podjęty problem badawczy jest oryginalny, a metody analizy naukowej dobrane trafnie do zadania, z dobrą znajomością zasad metodologicznych. Przede wszystkim widać, że Doktorant miał pomysł co właściwie chce przeanalizować i w jakim celu – są to zatem badania przemyślane i mające wartość aplikacyjną. Praca została przygotowana z dużą starannością redakcyjną. Chciałoby się, aby to był jeszcze bardziej donośny krytyczny głos w szerszej debacie społecznej na temat kształcenia kadr dla potrzeb kultury fizycznej.

**Charakterystyka szczegółowa, uwagi krytyczne i dyskusyjne oraz wątpliwości.**

Oceniając pracę badawczą przedstawioną w postaci przedłożonej do recenzji dysertacji doktorskiej chciałbym rozpocząć od stwierdzenia, że jest to dobrze przygotowane opracowanie naukowe. Za przygotowaniem pracy stoi Doktorant, osoba o pewnej świadomości naukowej,

ale przede wszystkim o bardzo dobrym przygotowaniu i rozeznaniu praktycznym, jak i Promotor, który pewnie z przyjemnością prowadził tak autonomicznie myślącego Doktoranta.

Wstępne części pracy napisane zostały z obszernym wykorzystaniem źródeł literaturowych, polskich i zagranicznych. To oczywiście nie jest elementem wystarczającym do uznania tej części pracy za dobrą – na to wpływ miała dojrzałość Doktoranta, no i z pewnością doświadczenia własne, które z pewnością pomagały w określeniu obszarów ważnych dla praktyki i dla środowiska sportu. Dobór piśmiennictwa, sposób ich analizy i interpretacji zgrabnie wpleciony we własne poglądy Doktoranta czyta się w tej części pracy z przyjemnością. Dobrze wprowadzają one w dalszy opis procedury badawczej. Można oczywiście mieć kilka drobnych uwag np. do powtarzania opisu kompetencji zawodowych i ciągłego odnoszeni się do różnych Ram Kwalifikacji (str. 14, 30, 48, 54, 55-56, 64-66, 71-72, 107-108), ale to jest szczegół. Rozumiem, że trudno było pominąć wątek opisu tych kompetencji, ale zbyt częste powtarzanie sprawiało wrażenie, jakbym już ten fragment czytał. Osobiście inaczej też umieściłbym kolejność rozdziałów – zamieniając kolejnością rozdział 1 z 3, ale akceptuję układ zaproponowany przez Doktoranta. Jest on przejrzysty i spójny z jego koncepcją opisu całości procedury badawczej, i można powiedzieć, że w tym zakresie Doktorant wykazał się dużym stopniem samodzielności i zaawansowania metodologicznego. Może jeszcze jedna rzecz. Z zainteresowaniem czytałem informacje dotyczące najnowszych obowiązujących zapisów prawnych dotyczących wymagań kompetencyjnych i kwalifikacyjnych (pomijając powtarzalność), ale z jeszcze większą ciekawością zapoznałbym się z informacjami na temat tego, który system szkolenia trenerów (olimpijskich i paraolimpijskich) jest najbardziej efektywny – czyli jacy trenerzy, z jakich krajów, i z jakimi kwalifikacjami osiągają najlepsze sukcesy ze swoimi wychowankami?

Część metodologiczna wymaga omówienia szczegółowego. Generalnie, przebieg postępowania badawczego jest dość dokładnie opisany (z pełną charakterystyką grupy badawczej, opisem etapów pilotażowych, wyborem metod i pracą nad ostateczną wersją narzędzi badawczych itd.). Można odnieść wrażenie w niektórych momentach, że nawet zbyt dokładnie, i z powtórzeniami, ale domyślam się, że Doktorant chciał mieć po prostu pewność, że opis będzie wystarczająco jasny i precyzyjny, i trudno go za to winić. Gdyby jednak miało powstać z tego manuskryptu jakieś opracowanie dla praktyków, to część metodologiczną pracy warto uprościć w opisie.

Jeśli chodzi o cele badawcze to przyznam, że moim zdaniem Cel 1 i Cel 2 można było połączyć, podobnie zresztą jak Cel 3 i Cel 5, które dotyczą analiz samoocen osób badanych. Podobnie w pytaniach badawczych Pytanie 1 o kompetencje i Pytanie 2 o różnice w kompetencjach można było połączyć, i pewnie Pytanie 3 z Pytaniem 4 również, co pozwoliłoby na scalenie pewnych obszarów analiz, a tym samym na bardziej uogólniające wnioski, ale to oczywiście są uwagi dyskusyjnej natury, i nie oczekuję tutaj zmian w tym zakresie. Z kolei w zakresie hipotez, które jak wiemy powinny wynikać z przeglądu literatury i wniosków z dotychczasowych badań innych autorów moje szczególne zainteresowanie wzbudziła Hipoteza 1. Dlaczego Doktorant uważa, że „trenerzy sportowców pełnosprawnych zwracają szczególną uwagę na znaczenie kompetencji związanych ze skutecznością treningu...” – a trenerzy sportowców z niepełnosprawnością nie? Z czego wynika takie postawienie hipotezy ze szczególnym zwróceniem uwagi na tą grupę trenerów?

Metody statystyczne zostały dobrze dobrane do analizy zabranego materiału, a ich opis świadczy o tym, że Doktorant rozumie jak korzystać z testów statystycznych w badaniach naukowych.

Analiza wyników badań jest obszerna, szczegółowa, i pozwala Czytelnikowi wyrobić sobie osąd o najbardziej newralgicznych kierunkach i trendach w uzyskanych wynikach.

Generalnie, ten fragment pracy jest przygotowany solidnie, choć można mieć pewne uwagi czy wątpliwości, jak chociażby do analizy kompetencji (rozdział 5.1), w której na stronie 110 Doktorant wskazał na statystycznie istotne różnice w wykształceniu pomiędzy badanymi grupami określone za pomocą testu chi-kwadrat, ale nie podaje wartości tego testu – w tym miejscu byłoby to wskazane.

Z kolei mam wrażenie że wyniki w tabeli 7 i wykresie 2 się pokrywają (podobnie w kolejnych przykładach podwojonych wyników). Myślę, że takie podwojenie prezentacji wyników jest zbyteczne. Można odnieść wrażenie, że kolejnymi wykresami i tabelami Doktorant bardzo chce przekonać Czytelnika/Recenzenta, że praca jest naukowa, ale całkiem niepotrzebnie. Mogę powiedzieć z doświadczenia, że często obserwuję praca naukowe młodych adeptów nauki (szczególnie tych, którym brakuje pokory naukowej), którzy są przekonani, że użycie przez nich zaawansowanych metod statystycznych jest odzwierciedleniem ich naukowości, ale ich prace nie mają żadnej, albo tylko znikomą wartość aplikacyjną. W odwrotnej sytuacji, gdy mamy do czynienia z kimś, kto jest bardziej praktykiem niż naukowcem-teoretykiem, w badaniach nie zawsze stosuje się wyrefinowane metody statystyczne. I może dobrze, bo takie

prace badawcze mają często o wiele większą wartość dla praktyki – a przecież o to powinno chodzić przy realizacji badań, aby komuś służyły. I wydaje się, że tutaj mamy do czynienia właśnie z tym drugim przypadkiem.

Dobrym zabiegiem było wprowadzenie podziału analizy wyników w odniesieniu do pogrupowanych sześciu obszarów zawodowych kompetencji trenerów. Ułatwia to Czytelnikowi śledzenie narracji w prezentowaniu wyników przez Doktoranta.

Rozdział Dyskusja zaczyna się od wyłożenia rzeczywistego celu tej dysertacji doktorskiej: „badania miały służyć lepszemu zrozumieniu pracy trenera sportowców w szerokim spektrum zadań zawodowych realizowanych podczas pełnienia funkcji trenera kadry narodowej w olimpijskich i paraolimpijskich dyscyplinach sportowych” (s. 175), i trzeba powiedzieć, że cel ten z pewnością udało się Doktorantowi osiągnąć. Autor dysertacji omawia wyniki swoich badań na tle tych, uzyskanych przez innych autorów w odniesieniu do podobnych zagadnień kompetencyjnych. Doktorant analizuje w tej części słabości systemu szkolenia trenerów sportowych w Polsce (w szczególności w odniesieniu do sportu paraolimpijskiego), ale wskazuje też te obszary, w których system kwalifikacji dla trenerów szkolenia olimpijskiego spełnia swoją rolę bardzo dobrze. Ta część jest dobrze napisana.

Z kolei Podsumowanie moim zdaniem mogłoby z powodzeniem stanowić spójną część Dyskusji, ale i w formie zaprezentowanej przez Doktoranta jest to jak najbardziej do przyjęcia. W tej części dysertacji może zastanawiać się dlaczego Doktorant zaniechał utrzymania kolejności omawianych hipotez (po weryfikacji hipotezy 3 mamy hipotezę 7), ale przypuszczam, że wynika to z powiązania treściowego. Chciałbym zwrócić uwagę na jedną ważną informację umieszczoną w tej części pracy – badaniami objęto trenerów, których zawodnicy zakwalifikowali się do udziału w igrzyskach. Myślę, że równie wartościowe, jeśli nie ważniejsze, byłoby uzyskanie opinii od tych trenerów, których zawodnicy nie uzyskali kwalifikacji. Być może udałoby się ustalić, czego brakowało w cyklu przygotowania olimpijskiego. Dlaczego pominięto tą grupę trenerów?

Natomiast Rekomendacje to fragment zbyt rozbudowany, i choć wartościowy, to jednak moim zdaniem, osłabia efekt rekomendacji. Kilka punktów zwięźle zapisanych miałyby większą moc oddziaływania sprawczego.

Pracę uzupełniają obszerne i dobrze opracowane rozdziały Bibliografii i Aneks z załącznikami. Dopełnia to całość informacji dotyczących przebiegu zrealizowanego postępowania badawczego niezbędną do rzetelnej oceny tegoż postępowania.

### **Wnioski końcowe**

Podsumowując pragnę stwierdzić, iż recenzowana praca podejmuje oryginalny problem badawczy, który został rozwiązany i przedstawiony przez Doktoranta w sposób poprawny metodologicznie. Pytania i hipotezy badawcze zostały w toku postępowania badawczego zweryfikowane prawidłowo. W pracy wykorzystano liczne materiały źródłowe trafnie, i w zgodności z tematem pracy.

Recenzowana praca spełnia wymagania wyznaczone w obowiązujących przepisach rozprawom na stopień doktorski. Całość pracy, napisanej poprawnym językiem, mimo drobnych niedociągnięć i kilku wątpliwości dyskusyjnej natury, o których wspominam w recenzji, a które moim zdaniem nie obniżają dobrej aplikacyjnej wartości pracy, oceniam pozytywnie i wnioskuję o dopuszczenie pracy, i jej autora, do dalszych etapów postępowania w przewodzie doktorskim. I taki wniosek przedkładam Wysokiej Radzie Wydziału WF AWF Warszawa.